

να του επιτρέπει να κατανοεί και να εκτιμά την πραγματική του αξία και την μεγάλη του πολυπλοκότητα.

Θέση:

Έχουν σχεδιασθεί δύο Κέντρα Επισκεπτών στο Φυσικό Πάρκο στο Καντήλι: το κύριο θα δημιουργηθεί στο Προκόπι ενώ το δευτερεύον κοντά στη βόρεια είσοδο του Πάρκου, στην εθνική οδό προς το Μαντούδι.

Η επιλογή να προταθεί η δημιουργία του κυρίου Κέντρου Επισκεπτών στο Προκόπι έγινε με σκοπό να προωθηθούν οι πολιτιστικές ανταλλαγές και η αμεσότερη και βαθύτερη επαφή των κατοίκων της περιοχής με τον "έξω κόσμο".

Το Κέντρο Επισκεπτών θα δημιουργηθεί σε υπάρχον κτίριο που θα επιλεγεί με γνώμονα τη λειτουργικότητα του ως προς τις χρήσεις του και την πρόσβαση. Αν αυτό δεν είναι εφικτό, τότε πρέπει να κατασκευασθεί ένα νέο κατάλληλο κτίριο.

Το δεύτερο Κέντρο, το οποίο θα δημιουργηθεί βόρεια από το Προκόπι (βλ. Χάρτη) θα μπορούσε να κατασκευασθεί σε μια μεσοπρόθεσμη προοπτική εφόσον η Υπηρεσία του Πάρκου κρίνει ότι πρέπει να δημιουργήσει περισσότερους πόλους έλξεως και να τους εξειδικεύσει.

Στην περίπτωση αυτή, ενώ το πρώτο Κέντρο στο Προκόπι θα χρησιμεύσει για την παροχή γενικών πληροφοριών για το Πάρκο, το δεύτερο Κέντρο θα ασχολείται με θέματα που αφορούν το ποτάμι και τη ζωή σε αυτό και κυρίως τη βίδα.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι η παρουσία της βίδρας στον ποταμό Κηρέα θα μπορούσε να αποτελέσει αφορμή για ένα διεθνές πρόγραμμα προστασίας. Το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να στεγασθεί στον παλιό μύλο, ο οποίος προτείνεται να επισκευασθεί και να μετατραπεί σε Κέντρο Επισκεπτών.

Το τελικό σχέδιο για τα δύο Κέντρα (επισκευή και μετατροπή, διαρρύθμιση των χώρων, εξοπλισμός) θα μπορούσε να καταρτισθεί μόλις δημιουργηθεί το Πάρκο.

Στην παρούσα φάση κρίνεται σκόπιμο να δοθούν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά το κτίριο για την δημιουργία του Κέντρου Επισκεπτών και τις λειτουργίες του Κέντρου.

Το Κέντρο πρέπει να περιλαμβάνει τις εξής λειτουργίες:

- 1) ένα γραφείο υποδοχής που θα παρέχει στον επισκέπτη:
 - πληροφορίες σχετικά με την παραμονή του
 - πληροφορίες για τα αξιοθέατα
 - πληροφορίες, εκλαϊκευμένα φυλλάδια και διδακτικό υλικό για το φυσικό περιβάλλον του Πάρκου και πληροφορίες για την επίσκεψη χωρίς οδηγό (αυτόνομες δραστηριότητες)
- 2) χώρους, όπου ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί βιβλία και/ή να αγοράσει το πληροφοριακό/εκλαϊκευτικό/διδακτικό υλικό
- 3) μια αίθουσα για προβολές και διαλέξεις, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιείται και από τους κατοίκους του Προκοπίου για συνελεύσεις, συζητήσεις, ψυχαγωγία.

6.2.2 Οι περιηγητικές διαδρομές (Χάρτης 4)

Η χάραξη περιηγητικών διαδρομών είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την αύξηση και την ποιοτική βελτίωση του ρεύματος των τουριστών στην προστατευόμενη περιοχή.

Ο μόνος τρόπος για να γνωρίσει κανείς την περιοχή του Πάρκου και να εκτιμήσει την αξία της είναι να ακολουθήσει πεζή, με ποδήλατο ή με το άλογο και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και με το αυτοκίνητο διαδρομές που περνούν από τοποθεσίες ιστορικού ή περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Ακολουθώντας τη διαδρομή, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει όλα τα χαρακτηριστικά ενός φυσικού χώρου και να ανακαλύψει τις πιο κρυφές πτυχές του τα οποία συνήθως περνούν απαρατήρητα.

Ορισμένα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας βρίσκονται κατά μήκος κάθε διαδρομής. Στα σημεία αυτά, ο επισκέπτης, με τη βοήθεια του διδακτικού/εκπαιδευτικού υλικού (οδηγών, σημάτων, πινακίδων) είναι σε θέση να ερμηνεύσει το γύρω περιβάλλον, να κατανοήσει τη σημασία του και τέλος, να μάθει να σέβεται το περιβάλλον.

Πρέπει να τονισθεί ότι πρέπει να δίνεται η δυνατότητα σε κάθε επισκέπτη να επιλέγει και να ακολουθεί όποια διαδρομή επιθυμεί ασυνόδευτος βασιζόμενος στις πληροφορίες που του παρέχονται από κατάλληλους οδηγούς που θα διατίθενται στα Κέντρα Επισκεπτών και σε άλλα σημεία.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για τον σχεδιασμό των περιηγητικών διαδρομών που πρέπει να δημιουργηθούν στο Πάρκο είναι τα εξής:

- 1) για να γίνει το διδακτικό μήνυμα όσο το δυνατόν πιο άμεσο, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην επιλογή σημείων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος κατά μήκος των διαδρομών,
- 2) για την πληρέστερη "ενσωμάτωσή" στο φυσικό περιβάλλον, οι διαδρομές πρέπει να σχεδιάζονται μακριά από πηγές θορύβου,
- 3) για να είναι ενδιαφέρουσα μια διαδρομή και για να επιτελεί τον διδακτικό της σκοπό, τόσο για τους ενήλικους, όσο και για τα παιδιά, είναι αναγκαίο το διδακτικό υλικό (οδηγοί, επεξηγηματικές πινακίδες, διδακτικά έντυπα) να σχεδιάζεται και να παράγεται λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς τύπους των ομάδων επισκεπτών,
- 4) οι περιηγητικές διαδρομές πρέπει να χαράσσονται σε περιοχές στις οποίες η πρόσβαση είναι εύκολη,
- 5) στην περίπτωση πολύ ανηφορικών διαδρομών, καλό είναι να προβλέπονται χώροι για ανάπαυση που θα δημιουργούνται, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, σε σημεία ιδιαίτερης αισθητικής σημασίας που προσφέρονται για φυσιογνωστική ερμηνεία,
- 6) στις μακρινές διαδρομές πρέπει να προβλέπονται εναλλακτικές διαδρομές που να συντομεύουν την απόσταση,
- 7) κατά προτίμηση, οι διαδρομές πρέπει να είναι κυκλικές, ώστε να μην διανύονται δυο φορές και ο επισκέπτης να έρχεται σε επαφή με νέες, μη επαναλαμβανόμενες, καταστάσεις.
- 8) γενικά, οι διαδρομές δεν πρέπει να παρουσιάζουν κανενός είδους δυσκολίες (τμήματα εκτεθειμένα σε γκρεμούς, ανωμαλίες κτλ.). Σε αντίθετη περίπτωση, μαζί με το μήκος της διαδρομής, πρέπει ο βαθμός της δυσκολίας να σημειώνεται, τόσο στην αρχή της διαδρομής, όσο και στο διδακτικό/εκπαιδευτικό υλικό,

- 9) πρέπει να σχεδιασθούν και διαδρομές που να είναι δυνατόν να διανύονται από αναπήρους, κυρίως από άτομα σε αναπηρικές καρέκλες. Οι διαδρομές αυτές πρέπει να πληρούν τις εξής απαιτήσεις:
- η κλίση δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερη από 3-5%
 - όταν το έδαφος δεν είναι κατάλληλο για αναπηρικά οχήματα (π.χ. όταν υπάρχει άμμος ή πέτρες) πρέπει να καλύπτεται από κατάλληλο οδόστρωμα
 - στην διαδρομή δεν πρέπει να υπάρχουν λάκκοι, πέτρες ή οποιοδήποτε άλλο εμπόδιο
 - η διαδρομή δεν πρέπει, σε καμιά περίπτωση να διακόπτεται από δύσβατα σημεία (σκάλες, στενά περάσματα κτ.λ.)
- 10) όλα τα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας κατά μήκος μιας διαδρομής πρέπει να σηματοδοτούνται με πινακίδες αριθμημένες κατά σειρά. Ορισμένες φορές οι πινακίδες αυτές πρέπει να συνοδεύονται από πρόσθετες επεξηγηματικές πινακίδες για τα αξιοθέατα του χώρου,
- 11) η αρχή και το τέλος κάθε περιηγητικής διαδρομής καθώς επίσης τα διαφορετικά μονοπάτια και οι ισχύοντες κανόνες πρέπει να επισημαίνονται,
- 12) το βέλτιστο μήκος μιας περιηγητικής διαδρομής που διανύεται πεζή πρέπει να είναι 1000 ως 2000 μέτρα.

Για την καλύτερη κατανομή του "φορτίου" των τουριστών, αλλά και για την επίτευξη των στόχων του Πάρκου προβλέπεται η χάραξη 7 διαδρομών, των οποίων η θέση και ο χαρακτήρας περιγράφονται στη συνέχεια.

Διαδρομή 1 - Το φαράγγι

Η διαδρομή αυτή βρίσκεται κοντά στη νότια είσοδο του Πάρκου (Άγιος Γεώργιος) και ακολουθεί ένα ιδιαίτερα όμορφο τμήμα του ποταμού. Τα νερά του ποταμού κυλούν ανάμεσα σε βράχους που εμφανίζουν έντονα σημεία της γεωλογικής ιστορίας της περιοχής του Πάρκου. Η πλούσια βλάστηση στις όχθες και τα ενδημικά αγριολούλουδα (αρκετά είδη *campanula*) καθιστούν τη διαδρομή αυτή εξαιρετικά ενδιαφέρουσα από διδακτική και επιστημονική άποψη.

Διαδρομή 2 - Το μικτό δάσος

Η διαδρομή αυτή που διασχίζει μια ζώνη αυστηρής προστασίας επιτρέπει την επίσκεψη στο μοναδικό σχεδόν άθικτο δάσος πλατυφύλλων της περιοχής.

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία ειδών και ένας πλούσιος υπώροφος με εμφανή ίχνη της παρουσίας ζώων: αυτά είναι τα σημαντικότερα στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εξηγηθεί στους επισκέπτες η πολυπλοκότητα των ευαίσθητων ισορροπιών των φυσικών οικοσυστημάτων.

Διαδρομή 3 - Χλωρίδα των αγρών

Η διαδρομή αυτή παρουσιάζει βοτανολογικό κυρίως ενδιαφέρον καθώς διασχίζει λειβάδια στα οποία φύονται διάφορα ποώδη είδη με όμορφα άνθη, ορισμένα από τα οποία είναι σπάνια ή και ενδημικά. Η διαδρομή δίνει επίσης στον επισκέπτη τη δυνατότητα να γνωρίσει την πλούσια πανίδα των λειβαδιών, από τα γυρεοφόρα έντομα ως τους γεωσκώληκες, από τις αράχνες ως τους τυφλοπόντικες: τα ζώα αυτά δεν είναι αρκετά γνωστά, παρά τη σημασία τους για τις ισορροπίες που διέπουν τα λειβαδικά οικοσυστήματα.

Διαδρομή 4 - Το ποτάμι

Το οικοσύστημα του ποταμού είναι το κύριο θέμα αυτής της διαδρομής, η οποία ακολουθεί τις όχθες του Κηρέα. Η πανίδα του ποταμού και η βλάστηση στις όχθες προσφέρονται για μελέτη και έρευνα.

Διαδρομή 5 - Το δάσος των αειφύλλων

Η διαδρομή αυτή περνά από τις περιοχές όπου συνυπάρχουν τα έλατα (*Abies cerhalonica*) με τα μαυρόπευκα (*Pinus nigra*) και προσφέρεται για την περιγραφή της κατανομής της βλάστησης ανάλογα με το υψόμετρο.

Διαδρομή 6 - Ο Ενετικός Πύργος

Εκτεταμένα δάση από αιωνόβια δένδρα, πλούσιος υπώροφος, μικρά ξέφωτα που καλύπτονται από φτέρες: αυτά είναι ορισμένα από τα περιβαλλοντικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν αυτή τη διαδρομή. Τα ερείπια ενός ενετικού πύργου και η θέα που προσφέρεται από εκεί προσδίδουν στη διαδρομή αυτή ιστορική και οικολογική αξία.

Διαδρομή 7 - Το Όρος Καντήλι

Η διαδρομή αυτή προσφέρεται για την ερμηνεία της μορφολογίας του τοπίου το οποίο κυριαρχείται από τον ορεινό όγκο του Καντηλιού. Κορυφογραμμές, ρήγματα, διάβρωση, κτλ.: Αυτά είναι ορισμένα από τα στοιχεία που επιτρέπουν την προσέγγιση της γεωλογικής ιστορίας της περιοχής του Πάρκου, τη γένεση και την εξέλιξή της. Στην περιοχή της διαδρομής υπάρχει επίσης η δυνατότητα να δει κανείς τον χρυσαετό που φωλιάζει στην υψηλότερη ζώνη του βουνού.

6.2.3 Οι εκπαιδευτικές περιοχές/τα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας του Πάρκου (Χάρτης 4)

Οι περιοχές εκπαιδευτικής αξίας θα επιλέγονται κατά μήκος των διαδρομών, κοντά σε χώρους σταθμεύσεως και προσωρινής διαμονής ή σε τοποθεσίες ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας.

Αποτελούν ένα πρόσθετο μέσο για την ερμηνεία στοιχείων του περιβάλλοντος γεωλογικών και φυσικών φαινομένων κτλ. Σε αυτές τις περιοχές που θα λειτουργούν ως πραγματικά υπαίθρια εργαστήρια, θα αναλύονται ειδικά θέματα με αφετηρία αυτά που κανείς μπορεί να δει ή να κάνει στην γύρω περιοχή. Επίσης θα είναι δυνατή η διεξαγωγή πειραμάτων, ερευνών και μετρήσεων που θα συμπληρώνουν την εποπτική διδασκαλία και τα προγράμματα φυσιογνωστικής ερμηνείας που έχουν εκπονηθεί αλλού.

Για παράδειγμα, μια σειρά τέτοιων περιοχών θα μπορούσαν να επιλεγούν σε μια ζώνη κατά μήκος του ποταμού. Οι μαθητές των σχολείων που θα επισκέπτονται το Πάρκο θα έχουν την δυνατότητα να μελετούν το ποτάμιο οικοσύστημα στην πράξη μετρώντας την θερμοκρασία του νερού, την ταχύτητα της ροής, συλλέγοντας και ταξινομώντας δείγματα των βευθικών μακροασπόνδυλων, αναλύοντας τα ιζήματα κτλ.

Ορισμένα σημεία ιδιαίτερου περιβαλλοντικού/αισθητικού ενδιαφέροντος, κατανεμημένα σε όλη την περιοχή (και κατά συνέπεια μη περιλαμβανόμενα στις διαδρομές ή στις εκπαιδευτικές περιοχές) προσφέρουν μια πρόσθετη δυνατότητα φυσιογνωστικής ερμηνείας (σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας).

Από τα σημεία αυτά είναι δυνατόν να ερμηνευθούν και να συσχετισθούν ενδιαφέροντα στοιχεία του περιβάλλοντος, ώστε ο επισκέπτης να αποκτήσει μια συνολική άποψη για το περιβάλλον της περιοχής. Για παράδειγμα η θέα προς την κοιλάδα προσφέρει μια ευκαιρία για την ανάλυση της μορφολογίας της περιοχής του Πάρκου, της γεωλογικής της ιστορίας και της υδρολογίας της.

Τα κριτήρια για τον σχεδιασμό των εκπαιδευτικών περιοχών και των σημείων φυσιογνωστικής ερμηνείας είναι τα εξής:

Οι εκπαιδευτικές περιοχές πρέπει να επιλέγονται με γνώμονα τα θέματα που πρόκειται να αναλυθούν. Συνεπώς η επιλογή αυτή πρέπει να αναπροσαρμόζεται συνεχώς σε συνάρτηση με τις προβλεπόμενες πολιτιστικές/τουριστικές δραστηριότητες και προγράμματα.

Σε πρώτη φάση προτείνονται, υπό μορφή παραδείγματος για τη διοργάνωση της δραστηριότητας αυτής, 10 εκπαιδευτικές περιοχές, οι οποίες δίνουν μια γενική εικόνα του χαρακτήρα του Πάρκου.

Αξίζει επίσης να τονισθεί ότι η επιλογή των περιοχών αυτών αποκτά νόημα μόνον εφόσον υπάρχουν προγράμματα πολιτιστικών επισκέψεων και περιβαλλοντικής ερμηνείας διεξαγόμενα από ειδικευμένο προσωπικό καθώς και το βασικό εκλαϊκευτικό/περιγραφικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία.

Από καθαρά λειτουργική άποψη, οι εκπαιδευτικές περιοχές πρέπει:

- να είναι εύκολα προσπελάσιμες κυρίως από μαθητές σχολείων
- να μην είναι επικίνδυνες για τους επισκέπτες
- τουλάχιστον 10% των περιοχών αυτών να επιτρέπουν την πρόσβαση σε αναπήρους.

Όσον αφορά τα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας, η επιλογή τους και η περιγραφή τους θα γίνουν σταδιακά καθώς αυξάνονται οι γνώσεις για την περιοχή και με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που θα καταρτισθούν σε μεταγενέστερη φάση.

Αξίζει να τονισθεί ότι και αυτή η επιλογή δεν πρέπει να θεωρείται στατική, αλλά ως αναπροσαρμοζόμενο τμήμα ενός γενικότερου προγράμματος για την ανάπτυξη του τουρισμού στο Πάρκο, σκοπός του οποίου είναι να προωθήσει την επιθυμία για παρατήρηση και κατανόηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Τα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας πρέπει να είναι εφοδιασμένα:

- με πινακίδες στις οποίες περιγράφονται τα σημαντικά στοιχεία του περιβάλλοντος
- ανάγλυφα της περιοχής με τα σχετικά υπομνήματα (και υπομνήματα ανάγνωσμα από τυφλούς)
- πινακίδες για τον "οπτικό προσανατολισμό" του επισκέπτη σε σχέση με την πινακίδα περιγραφής
- αριθμημένες πινακίδες, στην περίπτωση που τα σημεία φυσιογνωστικής ερμηνείας περιγράφονται σε έναν οδηγό.

Σε πρώτη φάση, προτείνεται η επιλογή των εξής εκπαιδευτικών περιοχών/σημείων ερμηνείας:

Εκπαιδευτική περιοχή 1 - Άγιος Γεώργιος

Ο χώρος αυτός βρίσκεται κοντά στην νότια είσοδο του Πάρκου. Ιδιαίτερα σημαντικοί και ευκρινώς διακριτοί είναι οι γεωλογικοί σχηματισμοί (ρήγματα) που προσφέρουν την ευκαιρία στους επισκέπτες να προσεγγίσουν την γεωλογική και την γεωμορφολογική εξέλιξη της περιοχής.

Εκπαιδευτική περιοχή 2 - Το δάσος και οι ανθρώπινες δραστηριότητες

Ο χώρος αυτός, μέσα σε ένα πευκοδάσος με πυκνό υπώροφο στη δεξιά όχθη του ποταμού προσφέρεται για την ανάπτυξη του θέματος της παραγωγικής εκμετάλλευσης του δάσους στην οποία περιλαμβάνεται και η γεωργική παραγωγή που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη.

Εκπαιδευτική περιοχή 3 - Τα ορυχεία

Οι εντυπωσιακές τομές με τα στρώματα των πετρωμάτων που διατρέχονται από ένα δίκτυο φλεβών λευκολίθου προσφέρεται για την περιγραφή της γεωλογικής ιστορίας της περιοχής του Πάρκου.

Εκπαιδευτικός χώρος 4 - Το μικτό δάσος

Ο χώρος αυτός προσφέρεται για την μελέτη της μόνης ζώνης της περιοχής του Πάρκου που καλύπτεται από ένα πρακτικά άθικτο δάσος αειφύλλων. Από την παρατήρηση της σημερινής χλωρίδας, οι επισκέπτες θα εισάγονται στην ανάλυση των παραγόντων που καθόρισαν την φυσική εξέλιξη του δάσους ως το υψηλότερό της στάδιο.

Εκπαιδευτική Περιοχή 5 - Αρπακτικά

Τα αρπακτικά, που παρατηρούνται συχνά στην περιοχή, καθιστούν αυτόν τον εκπαιδευτικό χώρο κατάλληλο για την παρατήρηση και την μελέτη των πουλιών καθώς και για την ανάλυση των σχέσεων μεταξύ της πτηνοπανίδας και του δασικού οικοσυστήματος.

Εκπαιδευτική περιοχή 6 - Ορεινός αγρός

Σε μια ιδιαίτερα όμορφη περιοχή στις πλαγιές του Καντηλιού, η οποία καλύπτεται από πυκνό δάσος ελάτης (*Abies cephalonica*) υπάρχουν ορεινοί αγροί με καλλιέργειες φυτών που χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφή. Συνεπώς, αυτή η εκπαιδευτική περιοχή προσφέρεται για την ερμηνεία του φυσικού τοπίου και πειβαλλοντικών στοιχείων, όπως τα ενδημικά ή σπάνια είδη, η διάβρωση του εδάφους κτλ.

Εκπαιδευτική περιοχή 7 - Τα ξέφωτα πάνω από το Δαφνούσα

Αυτός ο εκπαιδευτικός χώρος βρίσκεται πάνω από τη Δαφνούσα και περιλαμβάνει εκτεταμένα ξέφωτα, ορισμένα από τα οποία χρησιμοποιούνται για βόσκηση. Προσφέρεται για την ερμηνεία του φυσικού τοπίου και για την ανάλυση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που έχουν μεταβάλει την αρχική του μορφή.

Εκπαιδευτική περιοχή 8 - Ο πλαταμώνας

Μια πηγή, καλλιεργημένοι αγροί και ένα δάσος από πλατάνια κοντά στο κύριο παραπόταμο του Κηρέα είναι τα κυριότερα στοιχεία αυτού του εκπαιδευτικού χώρου.

Εκπαιδευτική περιοχή 9 - Αυτοφυής βλάστηση και καλλιέργειες

Η αυτοφυής βλάστηση στα όρια των καλλιεργούμενων αγρών σχηματίζει μεταβατικές ζώνες μεταξύ διαφορετικών οικοσυστημάτων. Το τοπίο χαρακτηρίζεται από φυσικούς φράκτες, μεμονωμένα δένδρα, λειβάδια και την αντίστοιχη πανίδα.

Εκπαιδευτική περιοχή 10 - Το ορυχείο

Αυτός ο εκπαιδευτικός χώρος βρίσκεται κοντά στο ορυχείο. Προσφέρεται για την ανάλυση όχι μόνο της επίδρασης του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον και συνεπώς της χρήσης των φυσικών πόρων, αλλά και για την παρατήρηση των γεωλογικών σχηματισμών.

6.2.4 Το Μουσείο του Πάρκου

Παράλληλα με τη δημιουργία των Κέντρων Επισκεπτών, κύρια λειτουργία των οποίων είναι η υποδοχή του κοινού, προτείνεται η δημιουργία ενός μουσείου του Πάρκου, στο οποίο θα παρουσιάζονται τα φυσικά, ιστορικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Το μουσείο θα χρησιμεύει επίσης ως κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε επίπεδο νομού ή περιφέρειας, ως κέντρο επαγγελματικής εκπαίδευσης και ως χώρος για συνέδρια και διαλέξεις για ειδικά θέματα που θα παρέχουν ερεθίσματα για την ανάπτυξη της οικονομίας της περιοχής.

Η συνοπτική παρουσίαση των λειτουργιών που θα πρέπει να επιτελεί το μουσείο θα συμβάλει στην διασάφιση αυτής της πρότασης.

Ένα μουσείο, σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις, επιτελεί ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών: εκτός από την κλασική λειτουργία που συνίσταται στη φύλαξη και την παρουσίαση "εκθεμάτων", έχει αρχίσει να επικρατεί η τάση τα μουσεία να μετατρέπονται σε πολιτιστικά κέντρα για το ευρύ κοινό.

Το "σύγχρονο" μουσείο που προτείνεται να δημιουργηθεί στο Πάρκο θα αποτελεί έναν δημόσιο χώρο και ένα αυτόνομο κέντρο έρευνας και διδασκαλίας που θα επιτελεί τριών ειδών λειτουργίες:

- διατήρηση του φυσικού και του πολιτισμικού περιβάλλοντος
- επιστημονική έρευνα
- εκλαίκευση.

Οι κύριοι στόχοι των δραστηριοτήτων του μουσείου θα πρέπει να είναι:

- η προώθηση, ο συντονισμός και η διεξαγωγή ερευνών (σε συνεργασία με πανεπιστήμια, επιστημονικούς οργανισμούς κτλ.),
- η συλλογή, η ταξινόμηση και η μελέτη στοιχείων που σχετίζονται με την φυσική ιστορία και τον ανθρώπινο πολιτισμό (ιδίως στοιχεία της περιοχής του Πάρκου),
- η δημοσίευση μελετών και αποτελεσμάτων των ερευνών
- η κατάρτιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων κυρίως για τους μαθητές των σχολείων
- η συμβολή στη διάδοση πληροφοριών για θέματα φυσικής και πολιτισμικής ιστορίας
- η προώθηση της διατήρησης του φυσικού και του ιστορικού/πολιτισμικού περιβάλλοντος.

Θέση και τεχνικά χαρακτηριστικά:

Το Μουσείο του Πάρκου περιλαμβάνεται στις εγκαταστάσεις που πρέπει να δημιουργηθούν μεσοπρόθεσμα ως μακροπρόθεσμα. Ο λεπτομερής σχεδιασμός του θα είναι δυνατός μόνο κατά τη φάση ανάπτυξης του Πάρκου και πρέπει να βασίζεται σε εμπειριστάωμένες μελέτες σκοπιμότητας. Ωστόσο, κρίνεται ότι πρέπει ήδη να δοθούν οι κατευθυντήριες γραμμές και τα κριτήρια σχεδιασμού που βασίζονται στην διεθνή εμπειρία στο θέμα αυτό.

Τα προβλεπόμενα στάδια του σχεδιασμού είναι τα εξής:

- 1) Επιλογή των εκπαιδευτικών, πολιτιστικών και επιστημονικών στόχων και καθορισμός των καταλληλοτέρων εκλαϊκευτικών μεθόδων,
- 2) προσδιορισμός των απαιτούμενων χώρων: ανάλυση των υφισταμένων χώρων,
- 3) επιλογή της θέσης του Μουσείου εντός του οικισμού (χρησιμοποίηση παλαιών κτιρίων ή κατασκευή νέων κτιρίων στους χώρους που προβλέπονται από το Σχέδιο ή χρησιμοποίηση κτιρίων που προορίζονται για άλλες χρήσεις ύστερα από ακατάλληλη προσαρμογή,
- 4) επιλογή του είδους των συλλογών που πρόκειται να εκτεθούν και να διατηρηθούν με κριτήριο τη συνοχή του συνόλου,
- 5) επιλογή του είδους του τεχνικού και επιστημονικού εξοπλισμού
- 6) σχεδιασμός των "διαδρομών" στο εσωτερικό του Μουσείου,
- 7) καθορισμός των κατευθυντήριων γραμμών για τη σύνταξη του εκλαϊκευτικού υλικού (καταλόγων, μονογραφιών, δελτίων, εκπαιδευτικού υλικού για σχολεία, κτλ.)
- 8) καθορισμός πιθανών πρόσθετων υπηρεσιών (βιβλιοθήκη, εργαστήρια, αίθουσα συνεδρίων)
- 9) καθορισμός των χώρων για τη διεύθυνση και τις διοικητικές υπηρεσίες του Πάρκου
- 10) καθορισμός των χώρων για άλλες λειτουργίες (ανάπαυση, κυλικείο, πληροφορίες)
- 11) καθορισμός των χώρων για τις τεχνικές εγκαταστάσεις (θέρμανση, κλιματισμός, ύγρανση).

Όπως έχει ήδη λεχθεί, το Μουσείο θα πρέπει να "επικοινωνεί" με το κοινό, ώστε να επιτελεί τον κύριο σκοπό του που είναι η εκλαϊκευση των επιστημονικών γνώσεων και η εκπαίδευση.

Η απλή επίσκεψη των αιθουσών δεν επαρκεί για την απόκτηση των γνώσεων αυτών. Απαιτείται κατάλληλος σχολιασμός και το Μουσείο πρέπει να απευθύνεται σε επισκέπτες όλων των μορφωτικών επιπέδων.

Τα "τμήματα" του Μουσείου πρέπει να είναι οργανωμένα όπως τα κεφάλαια ενός βιβλίου: το καθένα πρέπει να διαθέτει δική του ταυτότητα και ταυτόχρονα να συνδέεται με τα άλλα με τρόπο που να εξασφαλίζει τη συνοχή του συνόλου. Η απρόσκοπτη "ερμηνεία" της περιοχής του Πάρκου, τόσο των μεμονωμένων στοιχείων, όσο και του συνόλου πρέπει να εξασφαλίζεται με τη βοήθεια σαφώς καθορισμένων "διαδρομών".

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στις τεχνικές και τις μή τεχνικές λύσεις που θα διευκόλυναν τη μετάδοση των πληροφοριών στο κοινό: ευανέγνωστες πινακίδες, καλός φωτισμός, ευρύχωρες προθήκες, ειδικοί εκπαιδευτικοί χώροι για παιδιά, κτλ.

Παράλληλα με τα τμήματα των εκθεμάτων στις κύριες αίθουσες του Μουσείου θα πρέπει να σχεδιασθούν μια σειρά από εκπαιδευτικές περιοχές και περιηγητικές διαδρομές στην ύπαιθρο που θα λειτουργούν ως συμπληρωματικά τμήματα. Τα υπαίθρια αυτά "τμήματα" θα πρέπει να σχεδιάζονται με προσοχή και να διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή (που πρέπει να μελετάται σε κάθε περίπτωση χωριστά).

Κάθε εκπαιδευτική περιοχή ή περιηγητική διαδρομή πρέπει να επιτρέπει τη σύνδεση με τα εκθέματα του Μουσείου. Οι εκπαιδευτικοί και εκλαϊκευτικοί στόχοι του Μουσείου καθορίζονται σε σχέση με το κοινό (μελετητές, φοιτητές ή απλούς επισκέπτες) και με βάση το "περιεχόμενο" του Μουσείου, όπου η έννοια "περιεχόμενο" δεν αναφέρεται απλώς στα μεμονωμένα εκθέματα, αλλά κυρίως στις σχέσεις τους με το εξωτερικό περιβάλλον του Πάρκου.

Η τελική διαμόρφωση των εσωτερικών και των εξωτερικών "εκθεσιακών χώρων" του Μουσείου θα καθορισθεί στη φάση του τελικού σχεδιασμού.

Προς το παρόν, το Μουσείο του Φυσικού Πάρκου στο Καντήλι προτείνεται να περιλαμβάνει τα εξής τμήματα:

- τμήμα φυσικού περιβάλλοντος: εξέταση του περιβάλλοντος του Πάρκου σε σχέση με την ευρύτερη περιφέρεια, περιγραφή του περιβάλλοντος με βάση τα φυσικά του χαρακτηριστικά. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην γεωτεκτονική εξέλιξη της περιοχής με αναφορές στους σημαντικούς γεωλογικούς σχηματισμούς και τις δομές που διακρίνονται εύκολα στην επιφάνεια (οφειόλιθος, σερπεντίνης, γραμμές διαχωρισμού των γεωλογικών στρωμάτων, φλέβες λευκολίθου, ρήγματα κτλ.),

- φυσιογνωστικό τμήμα: στοιχεία φυσικής ιστορίας της περιοχής του Πάρκου (χλωρίδα, πανίδα) με ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό που σχετίζεται με το ποτάμι, την ορεινή φύση, τα σπάνια και τα ενδημικά είδη,

- τμήμα παλαιοεθνομολογίας, ανθρωπολογίας και αρχαιολογίας: περιγραφή του περιβάλλοντος του Τεταρτογενούς, εξέλιξη του τοπίου και διαδοχή των ανθρωπίνων πολιτισμών, ανθρώπινες δραστηριότητες με ιδιαίτερη έμφαση στην εξόρυξη.

Η διαχείριση του Μουσείου πρέπει να αναληφθεί από ειδικά εκπαιδευμένο τεχνικό και διοικητικό προσωπικό.

Για την εκπαίδευση των υπαλλήλων αυτών προτείνεται η διεξαγωγή ενός κατάλληλου εκπαιδευτικού σεμιναρίου, η περιγραφή του οποίου δίνεται στην παράγραφο που αφορά τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Πάρκου.

6.2.5 Βοτανικός κήπος και πειραματικό φυτώριο

Ο βοτανικός κήπος και το πειραματικό φυτώριο αποτελεί ένα στοιχείο του Πάρκου που προτείνεται να δημιουργηθεί μεσοπρόθεσμα.

Η πρόταση για τη δημιουργία του βοτανικού κήπου βασίζεται σε δύο λόγους: ο πρώτος αφορά τον τουρισμό και την οικονομία, ο δεύτερος την επιστημονική έρευνα.

Από τουριστική άποψη, οι μόνιμες εγκαταστάσεις του πάρκου που θα προορίζονται για τη διατήρηση και τη βελτίωση των γενετικών χαρακτηριστικών των αυτοφυών και των καλλιεργημένων φυτικών ειδών, θα αποτελέσει μοναδικό αξιοθέατο του είδους αυτού στην Ελλάδα. Ο βοτανικός κήπος θα μπορούσε να αποτελέσει ένα περίφημο "υπαίθριο μουσείο" που θα το επισκέπτονται τουρίστες, μελετητές, φοιτητές και θα περιλαμβάνει σε σχετικά περιορισμένη έκταση όλα σχεδόν τα φυσικά είδη που υπάρχουν στο περιβάλλον του Πάρκου και σε όλη την Εύβοια.

Από καθαρά επιστημονική άποψη, ο βοτανικός κήπος και το φυτώριο θα είναι σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις και αρχές της προστασίας των φυσικών πόρων γιατί θα μπορούσε:

- να εξασφαλίσει τη διατήρηση των αυτοφυών και των καλλιεργούμενων φυτικών ειδών,
- να προσφέρει μια μόνιμη δυνατότητα για τη μελέτη των φυτικών ειδών και του ρόλου τους στα οικοσυστήματα,
- να λειτουργήσει ως κέντρο πειραματισμού για τη μελέτη των δυνατών χρήσεων των φυτών,
- να χρησιμεύσει ως "τράπεζα βοτανικού γενετικού υλικού" για την περιοχή,
- να χρησιμεύσει ως "απόθεμα" για φυτικά είδη που προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν στην περιοχή για την αποκατάσταση και την βελτίωση του περιβάλλοντος (π.χ. για αναδάσωση, για βελτίωση των βοσκοτόπων, κτλ.) και για τη βελτίωση των καλλιεργειών (ποικιλίες με υψηλή ζήτηση στην αγορά, κτλ.)

Η εκπόνηση λεπτομερούς σχεδίου για τον βοτανικό κήπο και το φυτώριο θα πρέπει να γίνει υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας του Πάρκου.

Προς το παρόν προτείνεται μια δυνατή θέση κοντά στο Προκόπι καθώς και ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθηθούν για τον οριστικό σχεδιασμό.

Ο βοτανικός κήπος θα πρέπει να περιλαμβάνει τρία τμήματα:

- συλλογή φυτών
- πειραματικό φυτώριο για παραγωγή σπόρων και "γενετική τράπεζα"
- κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Η συλλογή των φυτών θα αφορά είδη που φύονται στην περιοχή του Πάρκου (αργότερα προτείνεται να διευρυνθεί με είδη από όλη την Εύβοια).

α) *Αυτοφυή φυτά*

- θάμνοι
- πόες
- ορεινά είδη
- ελώδη φυτά
- υδροχαρή φυτά
- μανιτάρια

β) *Φυτά για γεωργικές και φαρμακευτικές χρήσεις*

- Καλλιεργούμενες ποικιλίες (οπωροφόρα, ελαιώδη, δημητριακά, κτλ.)
- αυτοφυή είδη για φαρμακευτικές χρήσεις

Τα φυτά που θα χρησιμεύουν για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην περιοχή του Πάρκου καθώς και αυτά που χρησιμοποιούνται στην αρχιτεκτονική τοπίων, τους κήπους και τα παρτέρια στις πόλεις θα πρέπει να καλλιεργούνται στο φυτώριο.

Το φυτώριο πρέπει να συνδέεται με ένα βοτανολογικό εργαστήριο που θα επιτρέπει τη διεξαγωγή πειραμάτων και τη δημιουργία μιας "τράπεζας γενετικού υλικού" για τη διατήρηση των σπόρων όλων των ποικιλιών, και ιδιαίτερα των ενδημικών, των σπάνιων και των απειλούμενων ειδών.

Η διαχείριση του βοτανικού κήπου και του φυτωρίου πρέπει να ανατεθεί σε ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Η έρευνα, η διαρκής επιμόρφωση, η διεξαγωγή πειραμάτων, τα προγράμματα για τη